

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4475421>

КОРНЕЄВ В.В.
ЗАЛІЗНЮК В.П.

Фінансова політика країн світу: можливості протидії коронакризі

Предмет дослідження. Проведення фінансової політики України та зарубіжних держав щодо забезпечення від ризиків коронакризи.

Метою написання статті є визначення заходів бюджетного (уряд) і монетарного (центробанки) характеру відповіді на сучасні виклики коронакризи. Наголошено на необхідності поєднання регуляторних і фінансових можливостей уряду і центробанку у протидії коронакризі у поточному і перспективному періодах.

Методологія проведення роботи – методи аналізу та синтезу (при систематизації детермінант конструктивного впливу на економічну безпеку держави); метод графічного моделювання.

Результати роботи. Світ стає більш залежним від фінансово-бюджетної, а не грошово-кредитної політики [9]. Такий меседж достатньо чітко відображає зміщення фокусу державної і між-державної фінансової політики. В таких умовах фінансовий авторитет держави – це авторитет бюджету. Це особливо чітко проявляється у кризових умовах. Поширена раніше теза про неопустимість фінансового домінування при здійсненні грошово-кредитної політики залишається у минулому. Не домінування, а узгоджене співробітництво. Зростаючі дефіцити бюджету фінансуються борговими інструментами, у т.ч. частково за рахунок купівлі центробанками держоблігацій (з можливістю придбання муніципальних та корпоративних).

Нестандартні проблеми вимагають нестандартних кроків їх вирішення, – як у національному, так і в міжнародному середовищі. З кризи «повинні вийти реформи міжнародної архітектури і новий рівень глобального співробітництва» [10]. На національному рівні потрібно запобіжно розширити доступ економічних агентів до наявних і потенційно можливих ресурсів. І сприяння держави тут та державних владних інститутів – обов'язкові.

Для фінансової системи України потрібен узгоджений підхід, фінансовий міст – між урядом і центробанком, при якому уряди і домогосподарства витрачають необхідні додаткові ресурси з усіх можливих джерел фінансування. Оскільки спільне благо і розвиток залежать від корпоративної поведінки кожного. Участь всіх дотичних державних інстанцій у фінансуванні збільшеного бюджетного дефіциту у сучасних умовах є важливою в комплексі антикризових заходів інститутів

сектора загальнодержавного управління.

Галузь застосування результатів. Економічна галузь: управління національною економікою, макроекономіка, економічна теорія.

Висновки. Обґрунтовано зростання дефіциту бюджету і державного боргу як відповіді на сучасні виклики коронакризису. Наголошено на необхідності поєднання регуляторних та фінансових можливостей уряду і центробанку в протидії коронакризису в поточному і перспективному періодах.

Ключові слова: фінансова політика, коронакриза, бюджетна і монетарна політика, стимулювання, уряд, центробанк, бюджетний дефіцит, державний борг, ключова ставка, ринки, міжнародне співробітництво.

КОРНЕЕВ В.В.
ЗАЛИЗНЮК В.П.

Финансовая политика стран мира: возможности противодействия коронакризису

Предмет исследования. Осуществление финансовой политики Украины и зарубежных государств по обеспечению безопасности от рисков коронакризиса.

Целью написания статьи — является определение мер бюджетного (правительство) и монетарного (центробанки) характера ответа на современные вызовы коронакризиса.. Отмечена необходимость сочетания регуляторных и финансовых возможностей правительства и центробанка в противодействии коронакризису в текущем и перспективном периодах.

Методология проведения работы — методы анализа и синтеза (при систематизации детерминант конструктивного влияния на экономическую безопасность государства) метод графического моделирования.

Результаты работы. Мир становится более зависимым от фискально-бюджетной, а не денежно-кредитной политики. Такой месседж достаточно четко отражает смещение фокуса государственной и межгосударственной финансовой политики. В таких условиях финансовый авторитет государства — это авторитет бюджета. Это особенно четко проявляется в кризисных условиях. Распространенный ранее тезис о недопустимости фискального доминирования при осуществлении денежно-кредитной политики остается в прошлом. Не доминирование, а согласованное сотрудничество. Растущие дефициты бюджета финансируются долговыми инструментами, в т.ч. частично за счет покупки центробанком гособлигаций (с возможностью приобретения как муниципальных, так и корпоративных).

Нестандартные проблемы требуют нестандартных шагов их решения — как в национальной, так и в международной среде. Из кризиса «должны выйти реформы международной архитектуры и новый уровень глобального сотрудничества». На национальном уровне нужно предохранительно расширить доступ экономических агентов к имеющимся из возможных ресурсов. И содействие государства здесь и государственных властных институтов — обязательные.

Для финансовой системы Украины нужен согласованный подход, финансовый мост — между правительством и Центробанком, при котором правительства и домохозяйства тратят необходимые дополнительные ресурсы из всех возможных источников финансирования. Поскольку общее благо и развитие зависят от корпоративного поведения каждого. Участие всех касательных государственных инстанций в финансировании увеличенного бюджетного дефицита в современных условиях является важной в комплексе антикризисных мер институтов сектора общегосударственного управления.

Область применения результатов. Экономическая отрасль: управление национальной экономикой, макроэкономика, экономическая теория.

Выводы. Обоснован рост дефицита бюджета и государственного долга как ответы на современные вызовы коронакризиса. Отмечена необходимость сочетания регуляторных и финансовых возможностей правительства и центробанка в противодействии коронакризису в текущем и перспективном периодах.

Ключевые слова: финансовая политика, коронокризис, бюджетная и монетарная политика, стимулирование, правительство, центробанк, бюджетный дефицит, государственный долг, ключевая ставка, рынки, международное сотрудничество.

KORNEEV V.V.
ZALIZNIUK V.P.

Financial policy of countries: opportunities to counter the crown crisis

Subject of research – Implementation of financial policy of Ukraine and foreign countries to hedge against the risks of coronary crisis.

The purpose of writing the article is to determine the measures of budgetary (government) and monetary (central banks) nature of the response to modern challenges of the coronary crisis. The need to combine regulatory and financial capabilities of the government and the central bank in counteracting the coronary crisis in the current and future periods is emphasized.

Methodology of work – methods of analysis and synthesis (in systematizing the determinants of constructive influence on the economic security of the state); method of graphic modeling

Outcomes – The world is becoming more dependent on fiscal rather than monetary policy. Such a message quite clearly reflects the shift in the focus of public and interstate financial policy. In such conditions, the financial authority of the state is the authority of the budget. This is especially evident in crisis conditions. The previously widespread thesis about the inadmissibility of fiscal dominance in the implementation of monetary policy remains in the past. Not domination, but coordinated cooperation. Growing budget deficits are financed by debt instruments, including partly due to the purchase by the central banks of government bonds (with the possibility of purchasing municipal and corporate).

Non-standard problems require non-standard steps to solve them – both nationally and internationally. Reforms of international architecture and a new level of global cooperation must emerge from the crisis. At the national level, economic agents' access to available and potential resources needs to be expanded as a precaution. And the assistance of the state here and the state institutions of power are obligatory.

Ukraine's financial system needs a coordinated approach, a financial bridge between the government and the central bank, in which governments and households spend the necessary additional resources from all possible sources of funding. Because the common good and development depend on everyone's corporate behavior. The participation of all relevant government agencies in financing the increased budget deficit in modern conditions is important in a set of anti-crisis measures of institutions of the general government sector.

Field of application of results. Economic branch: management of national economy, macroeconomics, economic theory.

Conclusions. The growth of the budget deficit and public debt as a response to the current challenges of the corona crisis is justified. Emphasis is placed on the need to combine the regulatory and financial capabilities of the government and the central bank in counteracting the coronary crisis in the current and future periods.

Key words: financial policy, corona crisis, budget and monetary policy, stimulus, government, central bank, budget deficit, public debt, key rate, markets, international cooperation.

Постановка проблеми. Економіка України, як і інших держав, перебуває в лещатах коронокризи. Світ, і економічний простір, за рік змінилися до невпізнаності. Коронакриза має два прояви: соціально-економічне і медичне, які тісно переплетені між собою з ще не повністю зрозумілими наслідками флуктуації. Повсюдно відмічається падіння темпів економічного розвитку, стиснення ді-

лової активності, зростання бюджетних дефіцитів, розбалансування державних і особистих фінансів. У відповідь уряди і центробанки країн світу впроваджують додаткові протекціоністські заходи підтримки власних фінансових систем і ринків.

Такі заходи фокусуються навколо грошового фінансування потреб уряду, – як через збільшення бюджетних видатків і дефіциту бюджету, так

і через розширення балансу центробанків при придбанні ними державних цінних паперів (зобов'язань уряду). Реалізація цих заходів потребує зваженого і узгодженого причетними сторонами підходу, експресіям тут не місце.

Вже звичними, хоча й вкрай незручними для домогосподарств й інших економічних агентів, стали періоди і форми директивного карантину (локдауну – соціального дистанціювання). Але на кону життя людей, фінансова стабільність і безпека держави – як економічна, так, і, не менш – епідеміологічна.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вивчення групи питань щодо убезпечення від економічних і соціально-медичних кризових загроз Covid-19 у цьому році є першопальтовими у багатьох виданнях країн світу. Значна частина дослідників оприлюднюють свої позиції у щотижневиках, періодичних виданнях, і нещодавно почали з'являтися перші книги та статті з цієї архі-проблеми різноманітного характеру. Серед зарубіжних авторів вирізняються імена і праці Ю.Н.Харарі, Дж.Ганса, Дж.Шенкера, П.Джордано, Л.Кнорр. Українські фахівці-економісти розглядають цю проблематику в частині соціально-економічних аспектів кризи, оцінювання глибини падіння економіки за макроіндикаторами, інструментами фінансування зростаючих бюджетних та інших антикризових видатків, передбачення сценаріїв кризового і посткризового розвитку. Це, зокрема Б.Данилишин, Е.Лібанова, О.Петрик, Я.Жаліло, Н.Резнікова, В.Панченко, В.Фурман.

Проте, у сучасних непростих умовах нові аспекти прояву коронакризи з'являються чи не щоденно. Тому актуальність і затребуваність досліджень у цьому напрямі також постійно зростає. Потребують досліджень відповіді на виклики фінансовій стійкості держави, загрозам зниження ділової активності, безробіття, наслідкам соціального дистанціювання (локдауну).

Метою статті є обґрунтування регуляторних і фінансових можливостей держави у протидії коронакризі та убезпечення від розбалансування економічної системи внаслідок загострення пандемічних ризиків.

Виклад основного матеріалу. Коронакриза та її продовження є основним ризиком суспільного, у т.ч. економічного розвитку сучасної цивілізації з переплетенням соціально-економічних і медичних проблем. При продовженні заходів карантину

розгортається ризик уповільнення відновлення ділової активності, в окремих випадках – згорання бізнесу і банкрутство. Це може призвести до зростання цін. Це може мати наслідок не дефіцит грошей, а дефіцит товарів та послуг. Уповільнення споживчого попиту призводить до послаблення інфляційного тиску, але водночас зростає невизначеність бізнес- і приватних очікувань.

Дві найбільші економіки світу: США і Китаю, за оцінками, «просідають» відповідно в межах 4,8% і 6,8 % у поточному році. У Китаї, як звично раніше локомотива світового прискорення, така ситуація спостерігається вперше за останні 40 років, в США – від 2008 р. [1,2]. За таких обставин практика «запуску» превентивних і нестандартних заходів протидії зазначеним ризикам коронакризи засвідчила їх негайність ще від весни ц.р., і, передусім, у розвинених країнах.

Великобританія стала першою серед них, яка застосувала грошове фінансування уряду для забезпечення невідкладних витрат на боротьбу з коронакризою. Ще у березні ц.р. британський уряд передбачав значне збільшення обсягів необхідних боргових ресурсів. Банк Англії (BoE – Bank of England) тимчасово фінансував потреби держави у витратах, коли відповідний комітет BoE ще на початку квітня проголосував за придбання держоблігацій на J 200 млрд для «підтримки економічних потреб британського народу». Ще через місяць – на початку травня ц.р. BoE анонсував понад трикратне збільшення обсягів придбання державних облігацій і корпоративних інвестиційного класу за рахунок резервів центробанку з J 200 млрд до J 645 млрд.

У США заявлені початкові заходи із стимулювання економіки становили 2,2 трлн дол, з яких 454 млрд дол. спрямовувалися на державні позики і гарантії по кредитах. Очікується збільшення портфелю облігацій ФРС до 3 трлн. дол.

Країни ЄС також оголосили про спільні заходи на суму 2,7 трлн євро, включаючи схеми ліквідності у формі державних позик або кредитних гарантій, що реалізуються через банки. Сукупний обсяг дискреційних фіскальних заходів держав-членів ЄС сягає 3% ВВП ЄС.

Банк Японії планує в чотири рази збільшити обсяг купівлі корпоративного боргу до 20 трлн ієн (186 млрд дол.), а Резервний банк Індії оголосив про нову кредитну лінію для взаємних фондів на суму 500 млрд рупій (6,6 млрд дол.).

За оцінками Citigroup, центробанки країн світу разом з ФРС у поточному 2020 р. викуплять облігацій на суму \$5 трлн, що більш, ніж у 2 рази перевищує розміри стимулів на піку кризи 2008–2009 рр. «Гейзери ліквідності», як відзначив Р. Вігглсворт, стали ознакою «екстраординарних стимулів» держави у протекціоністських заходах (Рис. 1).

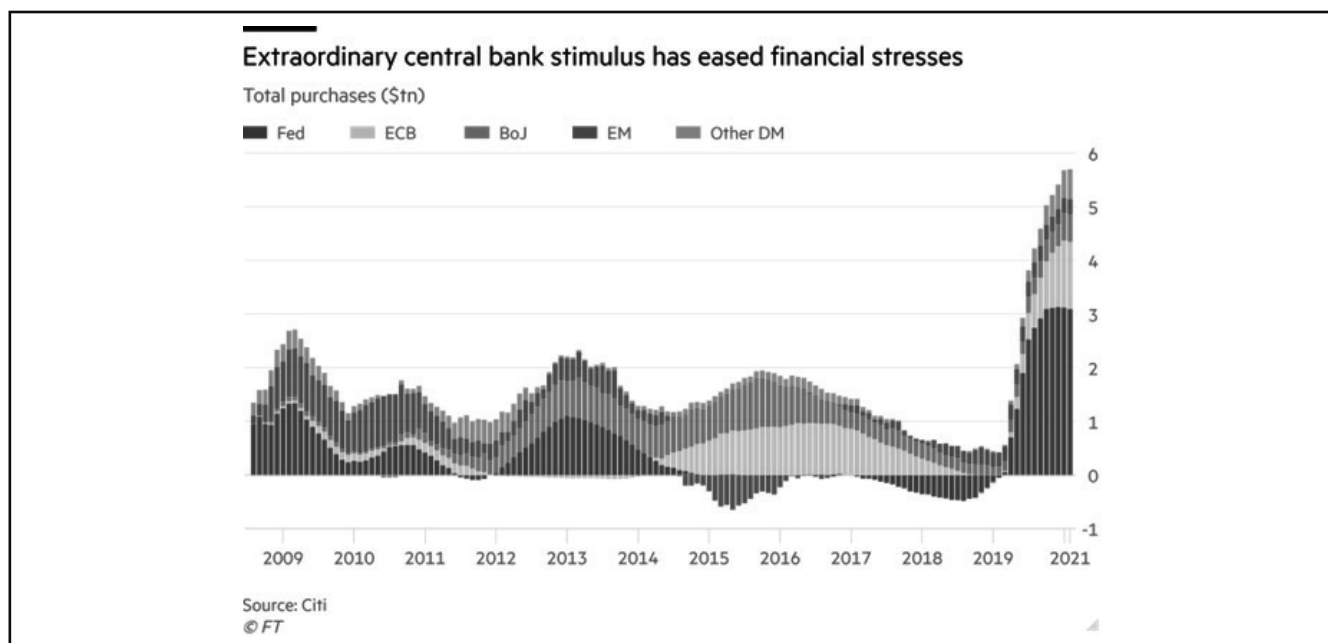
Такі заходи розширеного, і фактичного «пожежного» фінансування антикризових потреб сприймаються як вимушене, але необхідне цілебумовлене нагромадження державних зобов'язань. Оскільки «роль держави полягає в тому, щоб повернути свій баланс для захисту громадян і економіки від тих потрясінь, які приватний сектор не несе, і не може поглинути» – ця думка експерта ЄЦБ М.Драгі навряд чи може бути оскарженою [4].

Відповідно зростання обсягів державного боргу в умовах коронакризи стає імпліцитною економічною характеристикою державних фінансів. Економічні інститути, як учасники ринків – міжнародні фінансові організації, уряди, центробанки, фінансові і нефінансові корпорації, домогосподарства, – залежно від обставин, пов'язано стають кредиторами, продуцентами зобов'язань і дебіторами. В усьому світі і раніше спостерігалось невпинне зростання обсягів запозичень за всіма групами дебіторів, і у глобальному вимірі відношення боргу до ВВП перевищило 300 % у минулому році (рис. 2). Тепер і поготів.

В Україні державна фінансова й регуляторна підтримка протиепідемічних заходів здійснюється урядом (Міністерством фінансів) та Національним банком України (НБУ).

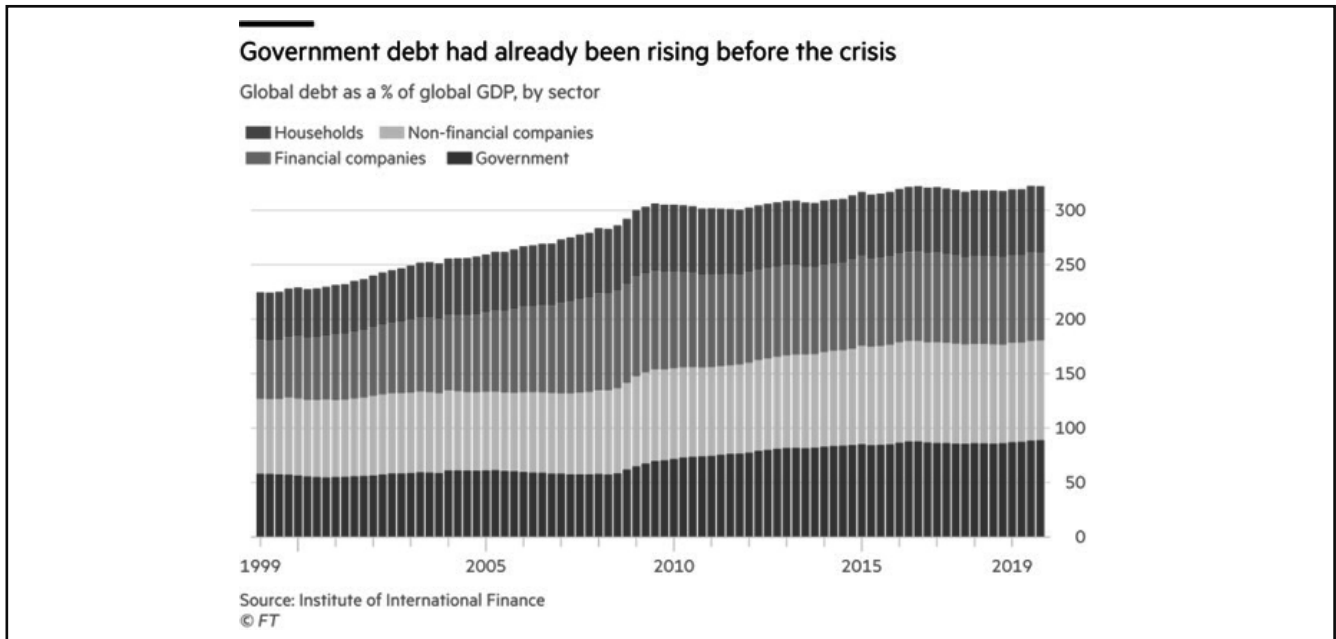
Так, антикризові дії уряду від початку фокусувались навколо спеціального фонду для боротьби з коронавірусом, який був започаткований ще 20.03.2020 р. обсягом 66 млрд. грн. Особливості витрачання коштів з цього фонду викликають суспільний резонанс, і в межах доступних коштів і передбачення перебігу кризи оптимізму не додається.

Дефіцит державного бюджету, після його перегляду, у 2020 р. збільшено до 7,5 %, зросли видатки на медицину, «амортизацію» наслідків безробіття. Довідково, – інші антикризові урядові дії: а) Міжнародна угода із Світовим банком (WB) про позику для додаткового фінансування проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України» обсягом 150 млн. дол.; Погодження Ради директорів WB щодо отримання 135 млн. дол. задля додаткового фінансування Проекту «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей» (пролонгується з 2015 р.); б) зменшення відрахування до державного бюджету 80% чистого прибутку, замість 90% як було раніше; відрахування частини чистого прибутку на рівні 30% для ДП НАЕК «Енергоатом», ДП «Міжнародний аеропорт «Львів» та ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль»; 3) зміни в

Рисунок 1. Екстраординарні стимули центробанків, трлн. дол., 2009–2020 рр.

Джерело: [3].

Рисунок 2. Глобальний борг і ВВП за секторами, %, 1999–2019 рр.

Джерело: [5].

управлінні проблемними боргами (NPL – non-performing loans) держбанків в частині очищення балансів держбанків від NPLs та отримання відшкодування; 4) збільшення максимальної суми кредиту за програмою «Доступні кредити 5–7–9 %» до 3 млн. грн. та розширення її пакетом антикризових заходів для мікро– та малого бізнесу.

Прямих бюджетних видатків не вистачає. При незабезпеченні потрібних обсягів державного фінансування (цьогорічних і майбутніх) на переборення кризи, – наявною стає загроза розладу економічного, передусім виробничого потенціалу, і, відповідно, фінансової бази, більш значного зростання безробіття. Це, навіть в найближчій перспективі (в межах від півроку до року), зможе нанести економіці значно більший збиток, ніж витрати на додаткове бюджетно–монетарне стимулювання і підтримку ділової активності. З врахуванням поточного і майбутнього рівня процентних ставок (які повсюдно наразі зменшуються), зростання бюджетного дефіциту і державного боргу не стане проблемою для його обслуговування і погашення.

Тому участь НБУ, як монетарного органу, в опосередкованому фінансуванні державних витрат, була б зрозумілою і є очікуваною.

В цьогорічних екстремальних умовах монетарна політика НБУ провадиться на усталених засадах, що і підтвердилося в тексті «Основних засад грошово–кредитної політики на 2021 рік і середньострокову перспективу» [6]. Ціль першо–

чергового дотримання цінової стабільності, режим таргету інфляції залишаються базовими основами монетарної політики. Акцентованими на наступний рік залишається кількісна ціль щодо 5%–ої інфляції на горизонті політики 9–18 місяців, яка із допустимим діапазоном відхилень ± 1 в. п. передбачається постійною.

Втім, стабільність цін не є безумовною перевагою за будь–яких обставин. А в сучасних, і особливо, у поточних умовах діяльність і незалежність НБУ є тільки засобом забезпечення основної функції НБУ (забезпечення стабільності гривні). Тому і стабільність цінова (ціль перша в ст. 6 ЗУ «Про НБУ») повинна варіативно поєднуватись з наступними цілями монетарної політики – забезпечення разом з Урядом фінансової стабільності і підтримки економічного зростання. Стабільність потрібна, насамперед, макроекономічна. В її рамках цінова і фінансова стабільність будуть у фарватерних «комфортних умовах».

Основні антикризові дії НБУ у поточному 2020 р. такі. По–перше, це фіксація і утримання облікової ставки на рівні 6% задля забезпечення доступу до грошей, розширення кредитування. Ринки позитивно сприймають таку інфо. Але при цьому зниження ключової ставки та її порівняно низький рівень як прояв м'якої монетарної політики не може бути безкінечним, і рано чи пізніше ми будемо говорити про завершення циклу пом'якшення монетарної політики. І «доступні»

гроші, тільки важливий засіб можливостей, а не достатня макро-панацея. По-друге, архіважливим є стримування і керуваність інфляційних та ділових очікувань при перспективному поживленню економіки. «Національний банк очікує на інфляцію 5–6% у 2020–2022 рр. та поживлення економіки після завершення карантину» [7]. У цьому руслі впроваджені превентивні заходи щодо підтримки ліквідності банків: в частині резервування їх зобов'язань, оптимізації тендерних вимог і строковості інструментів регулювання ліквідності. І, по третє, ресурсонезамінним є продовження співпраці з МВФ та іншими МФО. Звичайно, гроші МВФ потрібні, – не тільки як ресурс покращення платіжного балансу, а як ознака довіри, взаємодопомоги і доступу до міжнародних потоків капіталу. Але перспективно позиція України повинна бути більш диверсифікованою – не тільки як позичальника, а й як партнера, зокрема у регіоні ЦСЄ. І відносини з МВФ та іншими МФО повинні набувати все більш консультативного, «недебіторського» характеру.

Світова практика, як відзначено вище, допускає придбання центробанками державних облігацій (а інколи і муніципальних та корпоративних) на вторинному ринку (на первинному це заборонено законодавством). Щодо України, дискусійним залишається питання як можливості, так і потрібних обсягів придбання НБУ держоблігацій для фінансування потреб бюджету?

Зрозуміло, що придбання НБУ (як і іншими центробанками) державних зобов'язань не перетворює екстремальний борг в хороший борг. Борг є борг. Поєднання чинників зростання боргу при очікуваному зниженні ВВП збільшить відношення боргу до ВВП (довідково: гранична межа відношення державного боргу до ВВП: 60% згідно ст. 18 Бюджетного кодексу України). Але проблема не так в цьому. А в тому, яку частину бюджетних видатків потрібно спрямовувати на сплату/обслуговування боргу в кожний конкретний період. Тому зростання показника борг/ВВП не є загрозливим. В окремих країнах цей показник значно вищий, ніж в Україні. Завжди більш актуальними є питання обслуговування і погашення боргу та достатності ресурсів на ці операції. Проблема, коли бюджет не може обслуговувати і погашати борг у поточному періоді.

За експертними оцінками Ради НБУ, потреби виходу НБУ на вторинний ринок запозичень для

фінансування дефіциту бюджету не перевищують 160 млрд. грн. І це не є єдиним засобом монетарного стимулювання економіки.

Зазначені обсяги перебиваються повністю надлишковою ліквідністю банків (200 млрд. грн). Тобто, ліквідність є, і питання полягає в її оперуванні в екстремальних умовах. Також можливо було б розглянути питання щодо перерахунку частини прибутку НБУ (з 43 млрд. грн за 2019 р.) на придбання коронкризових ОВДП. Це неінфляційні засоби фінансування протипандемічних потреб достатньо зримі.

НБУ залишається на позиції утримання від придбання держоблігацій на вторинному ринку. Попри те, що Рада НБУ рекомендувала здійснювати такі операції у виключних поточних умовах ще весною ц.р. [8]. Рекомендації Ради НБУ на засіданні від 28.04.2020 р. щодо забезпечення достатності джерел покриття дефіциту фінансування Державного бюджету, розширення монетарного інструментарію для регулювання ліквідності банківського сектору, випуску цільових ОВДП двох видів: «медицих» та «економічних» актуальні і дотепер. При додатковому стимулюванні економіки через придбання НБУ держоблігацій на вторинному ринку мова йде про короткострокові бюджетні заходи та інструменти, але це ніяк не середньострокові орієнтири відновлення і росту. Останні – за Міністерством економіки та іншими державними органами.

Для убезпечення від спекулятивного перетоку отриманих коштів у валютний сегмент, чи у «схованку» тезаврації, слід створити умови, коли ресурси від купівлі центробанком держоблігацій матимуть інвестиційне, а не споживчо-спекулятивне використання.

Висновки

Недостача коштів задля підтримки економіки і переборення коронкризи є не що інше, як охолодження економіки. При відсутності/недостачі джерел фінансування ми можемо отримати задубілу економіку з намальованою одноразовою фарбою на економічному бетоні своїх тоді вже екснамірів.

Світ стає більш залежним від фіскально-бюджетної, а не грошово-кредитної політики [9]. Такий меседж достатньо чітко відображає зміщення фокусу державної і міждержавної фінансової політики. В таких умовах фінансовий авторитет держави – це авторитет бюджету. Це особливо

чітко проявляється у кризових умовах. Поширена раніше теза про недопустимість фіскального домінування при здійсненні грошово-кредитної політики залишається у минулому. Не домінування, а узгоджене співробітництво. Зростаючі дефіцити бюджету фінансуються борговими інструментами, у т.ч. частково за рахунок купівлі центробанками держоблігацій (з можливістю придбання муніципальних та корпоративних).

Нестандартні проблеми вимагають нестандартних кроків їх вирішення, – як у національному, так і в міжнародному середовищі. З кризи «повинні вийти реформи міжнародної архітектури і новий рівень глобального співробітництва» [10]. На національному рівні потрібно запобіжно розширити доступ економічних агентів до наявних і потенційно можливих ресурсів. І сприяння держави тут та державних владних інститутів – обов'язкові.

Для фінансової системи України потрібен узгоджений підхід, фінансовий міст – між урядом і центробанком, при якому уряди і домогосподарства витрачають необхідні додаткові ресурси з усіх можливих джерел фінансування. Оскільки спільне благо і розвиток залежать від корпоративної поведінки кожного. Участь всіх дотичних державних інстанцій у фінансуванні збільшеного бюджетного дефіциту у сучасних умовах є важливою в комплексі антикризових заходів інститутів сектора загальнодержавного управління. Інакше уникнути колапсу буде вкрай складно.

Список використаних джерел

1. Badkar M. US GDP falls 4.8% in worst economic decline since 2008: <https://www.ft.com/content/06493320-083a-4a7d-94cc-8db581f9ed03>.
2. Hail T. and other. China's economy shrinks for first time in four decades: <https://www.ft.com/content/8f941520-67ad-471a-815a-d6ba649d22ed>.
3. Wigglesworth R. Investors baffled by soaring stocks in 'monster' depression: <https://www.ft.com/content/10d24f35-dee9-4991-a7bd-51be9097a100>.
4. Draghi M. We face a war against coronavirus and must mobilise accordingly: <https://www.ft.com/content/c6d2de3a-6ec5-11ea-89df-41bea055720b>.
5. Wolf M. Coronavirus crisis lays bare the risks of financial leverage, again: <https://www.ft.com/content/098dcd60-8880-11ea-a01c-a28a3e3fbd33>.
6. Основні засади грошово-кредитної політики на 2021 рік і середньострокову перспективу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2021-mt.pdf?v=4.
7. Національний банк очікує на інфляцію 5–6% у 2020–2022 рр. та поживлення економіки після завершення карантину: <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-ochikuye-na-inflyatsiyu-5-6-u-2020-2022-rr-ta-pojvavlennya-ekonomiki-pislya-zavershennya-karantynu>.
8. Рада Національного банку надала рекомендації Правлінню Національного банку та Уряду України: <https://bank.gov.ua/news/all/rada-natsionalnogo-banku-nadala-rekomendatsiyi-pravlinnyu-natsionalnogo-banku-ta-uryadu-ukrayini>.
9. McCormick J. Four ways that coronavirus has changed capital markets: <https://www.ft.com/content/4d2711c9-c373-4038-a2cd-b0fd41a9bcc1>.
10. Brown G. End the dog-eat-dog mentality to tackle the crisis: <https://www.ft.com/content/ccbee0d6-6e94-11ea-89df-41bea055720b>.

References

1. Badkar M. US GDP falls 4.8% in worst economic decline since 2008: <https://www.ft.com/content/06493320-083a-4a7d-94cc-8db581f9ed03>.
2. Hail T. and other. China's economy shrinks for first time in four decades: <https://www.ft.com/content/8f941520-67ad-471a-815a-d6ba649d22ed>.
3. Wigglesworth R. Investors baffled by soaring stocks in 'monster' depression: <https://www.ft.com/content/10d24f35-dee9-4991-a7bd-51be9097a100>.
4. Draghi M. We face a war against coronavirus and must mobilise accordingly: <https://www.ft.com/content/c6d2de3a-6ec5-11ea-89df-41bea055720b>.
5. Wolf M. Coronavirus crisis lays bare the risks of financial leverage, again: <https://www.ft.com/content/098dcd60-8880-11ea-a01c-a28a3e3fbd33>.
6. Osnovni zasady hroshovo-kredytnei polityky na dvi tysiachi dvadtsiat odyh rik y serednostrokovu perspektyvu: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2021-mt.pdf?v=4.
7. Natsionalnyi bank ochikuye na inflatsiiu 5–6% u 2020–2022 rr. ta pozhvavlennia ekonomiky posle zavershennia karantynu: <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-ochikuye-na-inflyatsiyu-5-6-u-2020-2022-rr-ta-pojvavlennya-ekonomiki-pislya-zavershennya-karantynu>.
8. Rada natsionalnoho banku Nadala rekomendatsii Pravlinniu natsionalnoho banku ta Uriadu Ukrainy: <https://bank.gov.ua/news/all/rada-natsionalnogo-banku-nadala-rekomendatsiyi-pravlinnyu-natsionalnogo-banku-ta-uryadu-ukrayini>.

9. McCormick J. Four ways that coronavirus has changed capital markets: <https://www.ft.com/content/4d2711c9-c373-4038-a2cd-b0fd41a9bcc1>

10. Brown G. End the dog-eat-dog mentality to tackle the crisis: <https://www.ft.com/content/ccbeeOd6-6e94-11ea-89df-41bea055720b>

Дані про авторів

Корнєєв Володимир Вікторович,

д.е.н., професор, завідувач відділу Державного науково-дослідного інституту моделювання економіки

Залізнюк Вікторія Петрівна,

доктор наук з державного управління, професор кафедри світової економіки Київського національного торговельно-економічного університету

Данные об авторах

Корнеев Владимир Викторович,

д.э.н., профессор, заведующий отделом Государственного научно-исследовательского института моделирования экономики

Зализнюк Виктория Петровна,

доктор наук по государственному управлению, профессор кафедры мировой экономики Киевского национального торгово-экономического университета

Information about the authors

Volodymyr Korneev,

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the State Research Institute of Economic Modeling

Victoria Zalizniuk,

Doctor of Science in Public Administration, Professor of the Department of World Economy, Kyiv National University of Trade and Economics

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4475435>

ПРЕДБОРСЬКИЙ В.А.

Тіньові фінансово-розвідувальні суб'єкти у структурі неформальних елітних процесів

Предметом дослідження є теоретичні аспекти зовнішнього управління та механізмів тіньової політико-економічної розвідки у структурі неформальних елітних надкраїнових зв'язків, її значення в системі реалізації державної політики у сфері безпеки, нейтралізації несприятливого політичного, ідеологічного, економічного, пропагандистського бекграунду міждержавних відносин таємними неформальними засобами.

Метою дослідження є визначення змісту неформальних процесів в національній структурі безпеки, як важливого сегменту елітної тіньової владної фінансово-розвідувальної діяльності.

Методи дослідження. У роботі використана сукупність наукових методів і підходів, у тому числі системний, структурно-функціональний, історичний, логічний, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження щодо вихідних умов формування тіньової елітної фінансово-розвідувальної діяльності.

Результати роботи. У статті обґрунтовано необхідність подальшого дослідження важливого елементу зовнішнього тіньового управління – неформальних елітних надкраїнових розвідувальних зв'язків, їх впливу на офіційний спектр політики держави, необхідність розвитку даного сегменту розвідки відповідними засобами національної безпеки.

Галузь застосування результатів. Система наук із сімейства галузі державного управління, широке коло методологічних аспектів соціально-економічних, правових наук національної безпеки з проблем дисфункційного розвитку об'єкта дослідження.

Висновки. Основні підсумки дослідження, їх теоретичні результати слід звести до наступних висновків: 1) мегапроблемою дослідження є висновок про існування вихідних тіньових протиріч розвитку, зокрема існування потужних неформальних зв'язків тіньового розвідувального характеру представників істеблішменту різних країн і їх фінансової еліти; 2) слід звернути увагу на винятково сильний потенціал впливу цих зв'язків на офіційну політичну сферу та їх можливості для вирішення багатьох принципів важливих проблем держави; 3) необхідно проводити гнучку, ефективну політику щодо заохочення розвитку позитивного національного сегменту цих зв'язків, всілякого обмеження антидержавницького, руйнівного їх сегменту.